

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Cap. 5. De bonis matrimonij & speciatim de insolubilitate ratione
Sacramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

sed solum matrimonium, quod falso putat esse validum, consummare.

Si copula sit coacta

Dico Secundo: Si ipsa copula etiam esset coacta; vt, si quis coactus contrahere, statim cogereetur consummare, non esset Matrimonium, quamuis ille intenderet Matrimonium consummare. Est ferè consensus DD. Contrarium tenet Paludanus dist. 29. qu. 1. art. 4. Dominicus Soto dubitat. Sed probatur: Quia, si consensus expressus per verba de presenti, non facit Matrimonium, dum est coactus metu graui, neque copula coacta Matrimonium facit: magis enim videtur consentire, qui expressè consentit, quam qui implicite.

Nec obstat, quod hic non videatur esse metus cadens in constantem virum, qui nullo metu potest impelli in peccatum, ac proinde non videatur matrimonium impediri: nam reuera hic adest metus absolute grauis, quo presente Ecclesia irritat contractum matrimonij. Deinde etsi non sit vocandus metus cadens in constantem virum respectu illius copulae, quatenus est illicita; rectè tamen sic vocatur respectu eiusdem, quatenus est expressiua consensus maritalis: nam secundum rectam rationem propter talem metum consentit in matrimonium; quamuis non rectè consentiat in copulam carnalem.

Hæc copula dupliciter consistit.

Dices: Ecclesie leges non obligant in periculo mortis: ergo, cum lex irritans matrimonium metu contractum sit Ecclesiastica, cessabit eius vis in periculo mortis, ac proinde erit matrimonium.

84 Quæ leges Ecclesie in mortis periculo obligent.

Respondeo: Illæ leges cessant in tali periculo, quibus aliquid præcipitur vel vetatur; vt lex ieiunij, lex audiendi sacri. Secus est de legibus irritantibus, hæ enim non cessant ob periculum: vt lex illa, qua irritatur Matrimonium in 3. vel 4. gradu, non cessat ob mortis periculum; vnde non possum contrahere cum consanguinea ad mortem euitandam.

Quid faciet coactus ad copulam.

Petes: Quid faciet ergo, qui morte propofita cogitur contrahere, & mox consummare?

Respondeo: Vel moriendum esse illi: vel certè liberè consentiendum, id est, non ex metu; scilicet ita, vt si esset extra periculum, omnino vellet illam ducere.

D V B I V M X.

Vtrum requiratur consensus parentum, vt matrimonium valide contrahatur?

85 Affirmat Erasmus.

Erasmus in quodam colloquio putat requiri consensum parentum vt matrimonium sit validum. Sequuntur ferè heretici huius temporis.

Contrarium est de fide.

Respondeo, & Dico Primum: Fide tenendum est consensum parentum non esse necessarium, vt matrimonium quoad substantiam sit validum. Est definitum in Concilio Trident. sess. 24. cap. 1. in principio. Probatur Primum: Exemplis Scripturæ. Genes. 26. Esau inuitis parentibus vxores duxit, quas Scriptura semper vxores vocat. Iacob etiam sine consensu parentum vxores duxit, Gen. 36. Probatur Secundo: Ratione. Quia status vitæ, perpetuum vinculum continens, iure naturæ non potest pendere, nisi à consensu eorum qui illum capessunt. Illorum enim est consentire, quorum est onera illius tolerare. Et Confirmatur: Quia consensus parentum non videtur ob aliam causam posse requiri, quam vt maturius & prudentius inear: atqui Matrimonium etiam imprudenter contractum valet.

Aduerte tamen: Ecclesiam huiusmodi matrimonia posse irrita reddere, si id iudicaret expedire, sicut matrimonia sine Parocho & testibus contracta irritauit.

Dico Secundo: Plerumque tamen parentum consensus est necessarius, vt licite & honestè à liberis matrimonium contrahatur. Ratio est: quia liberi iudicio sunt immaturo, ac proinde omnis ratio postulat, vt in re tanta vtantur consilio & directione parentum. Intellige, si animum ad matrimonium habeant. Vide Ambrosium lib. 1. de Abraham cap. vltimo. Argumenta hereticorum hoc tantum probant, non autem matrimonia esse inualida. Sed

86 Hic consensus requiritur, vt licite & honestè contrahatur.

Notandum est: Plerumque non esse peccatum mortiferum, quamuis consilium parentum non sequatur: nisi forte parentis voluntas graui ratione nitatur, & proles non habeant iustam aliquam rationem dissentendi; vt fit plerumque in coniugijs Principum. Vide Nauar. c. 14. n. 15.

Sine coactantes plerumque non peccat mortaliter.

Aduerte tamen: Si filius vel filia contraheret inuito parente, nõ dicere posse priuari legitima, vel dote; vt docet Couar. 2. parte cap. 3. §. 8. vbi etiam addit quasdam Hispaniæ leges, quæ id permittebant, iure canonico cenferi reuocatas. Statuit enim hoc Ius neminem graui metu posse compelli, alioquin irritum esse matrimonium: atqui metus amittenda dotis, vel legitima, est metus grauis: ergo. Non est tamen improbable, in aliquo casu posse illas leges habere locum, non quidem ad compellendum vt contrahas cum certa persona, sed vt non contrahas cum indigna. Vide Sotum dist. 29. qu. 1. art. 4.

Nec priuandi legitima vel dote.

CAPVT V.

De bonis matrimonij, & speciatim de insolubilitate ratione Sacramenti.

Notandum est: Esse tria matrimonij bona, quibus ipsum cohonestetur, & expetendum reddatur: scilicet, *Fidem, Prolem & Sacramentum*: vt docet D. Augustinus tum alibi, tum lib. 1. de Nuptijs cap. 11. & 17. Et Concilium Florentinum in instructione Armenorum. *Sacramentum* spectatur in contractu, & in vinculo insolubili, quatenus representat Christi & Ecclesie coniunctionem. *Fides* autem in vsu matrimonij. *Proles* in fructu. Vnde *Sacramentum* pertinet quasi ad habitum matrimonij; *Fides* ad actum; *Proles* ad effectum, qui per actum producitur.

87 Quæ bona matrimonij quidque operentur.

Dicuntur autem hæc bona excusare Matrimonium: quia si ipsum vinculi coniugale per se spectemus cum oneribus & incommodis, quæ secum adfert, nemini secundum rectam rationem esset expetendum. His autem Bonis, ac ornamentis cohonestatum, redditur dignum, quod secundum rectam rationem possit expeti.

D V B I V M I.

Vtrum matrimonium consummatum in veteri lege fuerit solubile per libellum repudij?

Multi censent Matrimonium consummatum non potuisse solui quoad vinculum per libellum repudij. Ita Bonaventura, Richardus & Domini-

88 Multinegor.

Dominicus Soto dist. 33. Couar. 2. p. cap. 7. §. 4. num. 4. Liranus in cap. 24. Deuteron. c. & 19. Matthæi. Alphonsus Castro lib. 2. De potestate legis pœnalis cap. 11.

Affirma-
tur.

Sed contrariū est verius. Tenet Scotus dist. 33. quæst. 3. & benè probat. Durandus ibidem q. 3. Palud. ibidem qu. 1. art. 2. Ioannes Maior ibid. qu. 2. Abulensis in cap. 19. Matthæi qu. 49. & 50. Caictanus in eundem locum, & Maldonatus ibidem. Petrus Soto lect. 13. de Matrimonio, Bellarminus & alij.

Lex libelli
Repudij.

Probatur Primò: Nam Deutero. 24. v. 1. præcipitur lex faciendi repudij: *Si acceperit homo uxorem, & non inuenerit gratiam ante oculos eius ob aliquam fedatatem, scribet libellum repudij, & dabit in manus illius, & dimittet eam de domo sua, &c.* quibus verbis significatur non solum permitti, tanquam minus malum ad euitandum maius, sicut permittuntur vsuræ & meretrices; sed licitum esse ob causam, & dissolui: vbi enim est solum permissio, non opus est lege, sed sufficit dissimulatio. Confirmatur: Quia ibidem significatur Repudiatam posse impunè alteri nubere: ergo solutum erat vinculum prioris Matrimonij. Patet Consequentia: Quia nisi fuisset solutum, secundæ nuptiæ fuissent adulterium: vnde lex permisisset continua & assidua adulteria, cum tamen iubeat adulteras lapidari.

Probatur Secundò: Si vinculum non potuisset solui libello repudij, iniquissima fuisset feminariū conditio: nam plurimæ debuissent perpetuò manere cælibes, idque absque sua culpa (non enim potest vna mulier eodem tempore plures viros habere: viri autem nihil incommodi acceperunt, etsi suo vitio illas repudiasent: nam poterant plures vxores habere. Vnde hæc concessio repudij contra naturalem æquitatem fuisset.

Probatur Tertio: Leuitici 21. prohibetur Sacerdoti, ne ducat viduam, vel repudiatam, vel meretricem, sed solum virginem: ergo alijs licebat ducere repudiatam, sicut licebat ducere viduam & meretricem: ergo vinculum prioris matrimonij erat solutum.

Probatur Quarto: Repudiata à priore marito, non poterat post repudiū factū à secundo marito, vel post eius mortem, redire ad priorem; vt patet Deuter. 24. Atqui, si vinculum cum priore marito non fuisset solutum, non debuisset prohiberi redire, sed laudabile fuisset vt priori recõciliaretur; sicuti fit in noua lege, & ratio naturalis dicitur.

Probatur Quintò: Non minus facile fuit Deo dispensare in repudio, atque in polygama, cum supremam in omniū corpora & animas habeat potestatem: vnde sicut habenti vxorem, potuit dare potestatem corporis sui, ita vt eam posset etiam in secundam vxorem cõferre, manente nihilominus priore vinculo; ita potuit prius vinculum dissoluere, reddita vtriq; sui corporis, quam vterque in alterum transfulerat, potestate.

Sed cõtrà: Obijcitur Primò: Malachiæ 2. v. 16. dicitur, *Qui vxorem dimiserit, iniquitas operiet vestimentum ipsius: ergo non licebat dimittere.* Respondet, Solum dicitur peccare eum, qui ex odio vel sine causa legitima vxorẽ dimittit, vt multi tunc temporis faciebant: videntes enim mulieres alienigenas vxoribus suis pulchriores, repudiabant suas, quæ erant Iudeæ, & accipiebant alienigenas: hoc reprehendit Propheta.

Dices Secundò: Matt. 19. v. 8. Dicit Christus

Moysem permisisse libellum repudij ob duritiem cordis ipsorum: ergo solum erat dissimulatio cū impunitate.

Respondeo: Duritiem cordis fuisse causam, cur libellus repudij permitteretur; permissus tamen fuit ex auctoritate & dispensatione: sicut interdum bonus Princeps ob rebelles subditorum ingenium mitigat legum rigorem. Adde hanc permissionem repudij non caruisse mysterio; significabat enim repudiandam Synagogam, & Ecclesiam ex Gentibus in sponsam Christo esse coaptandam. Vnde Dominus Genes. 21. præcepit Abrahamæ vt repudiaret Agar.

Dices Tertio: D. Augustinus lib. De bono coniugali. c. 18. sic ait: *Itaque sicut duobus pluribus se seruire, sic à viro viuo transire in alterius coniugium, nec tunc licet, nec nunc licet, nec vnquam licebit: ergo vinculum non fuit solutum.*

Respondeo: Augustinus non loquitur de vxore repudiata; hæc enim non transit à viro suo, cum deserit habere virum: sed loquitur de non repudiata. Colligitur ex ratione coniuncta: nam dicit, non licet apostatare à Deo, & transire ad cultū aliorum Deorum: hoc enim idcirco non licet, quia Deus non à suo cultu non repellit.

DVBIVM II.

Verum Gentibus fuerit tunc temporis permissum repudium?

Respondeo: Valdè credibile est Gētibus fuisse permissum repudiū, præsertim ex quo tempore id Iudæis permissum fuit. Iudæis autem fortasse id captum concedi, quando Deus præcepit Abrahamæ repudiū Agar, Gen. 21. Videtur hic vsus inter Gentes fuisse satis frequens, vt patet ex historia Esther c. 1. vbi Assuerus Rex Persarum atque Medorum repudiavit Reginam Vasthi. Apud Romanos vsque ad annum quingentesimum vigesimum vrbs cõditæ nullum intercessit repudium inter virū & vxorẽ, teste Valerio Maximo lib. 2. de Viris Illustribus. Primus autem fuit Spurius Carbilus qui vxorẽ sterilitatis causâ repudiavit; qui tamen ideò reprehensione non caruit, vt idem Valerius ait. Aristoteles 7. Polytorum docet indecnes esse vt vir vxorem etiam sterilem dimittat. Quod signum est, id esse aliquo modo contra naturæ legem, neque sine dispensatione Dei licitum.

Petes: Quæ fuerint olim causæ repudij?

Respondeo: Quidam Rabbini putant solum adulterium fuisse causam iustam repudij. Sed cõtrà: Quamuis apud alias gentes adulterium vxoris fuerit legitima causa; tamen apud Iudæos non videtur fuisse hæc causa vsitata. Nam si adulteriū mulieris erat publicum, ipsa lapidabatur, vt præcipitur Leuitici 20. v. 10. Si autè occultum erat, sed viro suspectum, cogebatur bibere aquas Zelotypiæ, Numerorum 5. Alij dicunt causam fuisse sterilitatem, veneficium, lepram, & mores incorrigibiles: quæ sententia videtur vera.

DVBIVM III.

Verum adhuc apud Iudæos & Gentiles repudium sit permissum?

Respondeo: Neque apud Iudæos, neque apud Gentiles nunc permissum esse repudium: & Negatur. si fiat, non solum vinculum Matrimonij. Ratio est: quia

2. Obiectio
ex Matth.
19. v. 8.

3. Obiectio
ex D. Augustino.

90
Repudium
Gentium.

Repudium
Romanorum.

91
Causæ repudij.

92

89
1. Obiectio
ex Malachiæ 2.

quia hæc dispensatio, sicut & Polygamia, per legem Euangelicam est sublata, quando Dominus Matth. 19. matrimonia reuocauit ad primæuam institutionem, iuxta quam vnus vni inseparabiliter adherere debet. Hinc Iudæus, vel Gentilis habens plures vxores, si ad fidem conuersus fuerit, compellitur, cæteris dimissis, dumtaxat primam retinere, etsi fortè illam repudiasset, modò ipsa simul conuerti velit: vt definit Innocentius III. Cap. *Gaudemus*, De diuortijs.

D V B I V M I V.

Virum in noua lege Matrimonium Infidelium possit dissolui, si alter conuertatur ad fidem, altero nolente conuerti?

93
Ius dissol-
uendi hoc
matrimo-
nium est à
Christo.

Respondeo: Matrimonium Infidelium in eo casu posse dissolui, quamuis sit consummatum. Probatur Primò: 1. ad Cor. 7. v. 15. *Si infidelis discedit, discedat; non enim seruituti subiectus est frater aut soror in huiusmodi: vbi omnes Interpretes id docent.* Probatur Secundò: Ex Cap. *Quanto*, & Cap. *Gaudemus*, de Diuortijs, & Cap. *Si infidelis* 28. quest. 2.

Vbi notandum: Hoc ipso quo alter conuersus est ad fidem, si altera nolit conuerti, habet conuersus à Christo ius dissoluendi matrimonium, vt patet ex verbis Apostoli, cum ait: *Nam cæteris ego dico, non Dominus: Si quis frater vxorem habet infidelis, & hæc cum illo habitare consentit, non dimittat illam.* Non ergo Dominus præcipit, vt non dimittatur, ac proinde Dominus permittit vt dimittatur. Idem patet ex Augustino lib. 1. de *Adulterinis coniugijs* c. 13. vbi in fine sic ait: *Non enim propter vinculum cum talibus coniugale seruandum, sed vt acquirantur Christo, recedi ab infidelibus coniugibus Apostolus vetat.* Vbi nota, illud: *Vinculum coniugale.*

Dissolui-
tur vincu-
lum.

Hinc colligitur nõ esse verum, quod docet Sorus d. 39. q. vnica, a. 4. & D. Tho. in *Addit.* q. 59. a. 5. *Si vir infidelis cõsentit habitare cum vxore fidei sine iniuria fidei, posse quidem dimitti quoad torum & cohabitationem, non tamen quoad vinculum.* nam Apostolus loquitur de *solutione vinculi*, vt explicat Augustinus loco citato. Hortatur tamen Apostolus, *Vt infidelis non dimittat infidelem, si consentit cohabitare sine iniuria fidei*, nempe quia spes est eius conuertendi. Similiter suadet, vt *vxor fidei nõ dimittat virum infidelis*; tum quia spes est conuersionis eius, tum quia alioqui filij ipsorum immundi essent, id est, instruerentur in infidelitate; nam in repudio sequerentur patrem. Theodoretus tamen putat esse præceptum Apostolicum. Sed verius est esse solùm consilium, vt Augustinus insinuat: quia non vult Apostolus eos priuare iure, quod Dominus concessit, sed monet vt in casu prædicto non vtantur.

94
Soluuntur
obiec-
tiones ex
Matth. 19.

Dices Primò: Matth. 19. v. 6. Christus ait, *Quod Deus coniunxit, homo non separet*: ergo, cum matrimonia infidelium legitima, à Deo iuncta censeantur, non possunt dirimi.

Respondeo: Non dirimi ab homine, sed à Deo, cuius interpretes est Apostolus: id enim Dominus in fauorem fidei concessit.

Dices Secundò: Dominus ibidè solùm permittit vxorem dimitti causa fornicationis: ergo non ob infidelitatè. Confirmatur: quia non potest dimitti ob hæresim vel apostasiam, sic vt vinculum soluat: ergo neque potest dimitti, quia non vult conuerti.

Respondeo: Dominum ibi loqui de matrimonio pari, id est, quod inter eos, qui paris sunt conditionis seu religionis, constat; quale est matrimonium inter coniuges fideles, & inter coniuges infideles; vt docet D. August. lib. 1. de *Adulterinis coniugijs* c. 13. quod etiam satis insinuat Apostolus 1. ad Cor. 7. v. 10. 12. 13. Ad cõfirmationem: Respondeo, esse disparem rationem: nam matrimonium contractum à Christianis, est Sacramentum; ac proinde omnino insolubile post consummationem; vnde ob hæresim vel apostasiam solui nequit: matrimonium verò infidelium non est Sacramentum; quare non habet tantam firmitatem.

Aduerte: In Hispania vbi Conc. Toletanum IV, id vetuit, & Romæ vbi idem decretum est receptum, non posse manere coniugem fidelem cum coniuge infideli, etiamsi iste sine iniuria fidei cõsentiat habitare. In Indijs tamen & alijs locis vbi hoc decretum non est receptum, licitum est vti consilio Apostoli, & simul habitare sine iniuria fidei.

Petes: Cui assignandi sint liberi in tali diuortio?

Respondeo: Si habeant vsum rationis, relinquendi sunt suo arbitrio. Si verò careant vso rationis, assignandi sunt cõuerso, idque in fauorem fidei, vt patet ex Concilio Toletano IV.

D V B I V M V.

Quando hoc Matrimonium soluat?

Respondeo: Hoc matrimonium tunc solui, quando fidelis cõtrahit cum alio, relicto infideli: vel quando in probata religione proficitur; professio enim in hac causa æquiualeat matrimonio, vt vsus Ecclesiæ docet. Non tamen soluitur, si infidelis cõtrahat ante fidelem. Et ratio est; quia infidelis non habet ius contrahendi cū alio; teneatur enim conuerti & manere cum priori cõiuge. Quòd si non cõuertatur, iniuriam irrogat priori matrimonio, præbens iniuste causam eius dissoluendi. Postquã tamen fidelis cõm alio cõtraxerit, iam solutum est matrimonium prius; & sic etiam infidelis licitè potest contrahere; quod est contra Dom. Soto dist. 39. art. 4. q. vnica. Ratio est; quia Ecclesiã nõ potest prohibere infideli ne cõtrahat, cùm eius legibus non sit subiectus: neque iure diuino prohibetur, cùm vinculum prioris matrimonij per secundas nuptias fidelis, sit solutum.

Quòd si fidelis nec cõtrahat secundò, nec religionem approbatam profiteatur, sed sacris Ordinibus initiatur; non potest infidelis matrimonium inire, etiamsi conuertatur postea. Ratio est, quia vinculum prius non est solutum. Sed neque potest ad priorem coniugem redire; quia hic legitime sacris Ordinibus est initiatus. Vnde sibi imputare debet quòd cogatur manere cælebs. Ita Soto supra, & alij.

Ratio autem cur non æquè tale matrimonium soluat per Ordines sacros, quàm per professionem in Religione approbatam, est; quia susceptio Ordinum non est mors ciuilibis, sicut professio Religionis: neque ita matrimonium pugnat cum statu Sacerdotali, sicut cum monachatu. Nam vsus matrimonij est contra essentiam religiosæ professionis, non est autem contra essentiam status Sacerdotalis.

DVBIVM

DVBIVM VI.

Vtrum matrimonium fidelium nondum consummatum, aliquando solui possit?

98
Sententia affirmans est de fide.

Respondeo & Dico Primò: Matrimonium fidelium nondum consummatu solui potest per professionem alterius coniugis in Religione approbata, quamuis alter repugnet. Est fide tenendum. Patet ex Concil. Trid. sess. 24. can. 6. *Si quis dixerit, matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem Religionis professionem alterius coniugum non dirimi, anathema sit.* Est contra hereticos huius temporis, & Erasum, qui in Paraphrasi cap. 7. 1. ad Corinth. contrarium insinuat.

Canones,

Probatur Primò: Ex multis Canonibus antiquis. Cap. *Ex publico.* Cap. *Ex parte tua,* Alexandri III. Et Cap. *Verum,* Innocentij III. de *Conuersione coniugatarum.* & Cap. *Desponsatum* 27. q. 2. Eusebij, quibus locus id aperitissimè definitur.

Exempla Sanctorum,

Probatur Secundo: Exemplis Sanctorum, qui ante matrimonij consummationem coniuges seu sponfos suos reliquerunt, statum Religionis amplectentes. Sic fecit Thecla hortatu B. Pauli, teste Epiphanio hæresi 78. Sic Macharius teste Hieronymo in eius vita. Sic Alexius teste Simeone Metaphraste. Sic duo milites prope Treuiros, lecta vitâ B. Antonij, relictiis sponfis suis ingressi sunt monasterium, teste D. Augustino lib. 8. Confess. cap. 6. Sic plures alij.

Ratio congruentiæ,

Congruentia esse potest Primò: Quia sicut vinculum matrimonij consummati, eò quod sit carnale, soluitur per mortem naturalem; ita par erat, vt vinculum matrimonij rati, necdum consummati, cum sit spiritale, utpote solo consensu nascens, solui possit per mortem cuius: atqui professio Religionis est mors ciuilib; nam per illam amisit homo omnia iura ciuilia. Ita Durandus dist. 27. q. 2. Secundo: Nam rationi consentaneum est, vt liceat ad statum perfectionis transire, quando id sine vlla alterius iniuria fieri potest: atqui in matrimonio rato, necdum consummato, id fieri potest sine cuiusquam iniuria: ergo &c.

99
Soluntur obiectiõnes.

Dices Primò: Hoc matrimonium est verum Sacramentũ, significans Christi & Ecclesie vnionem: ergo est omnino insolubile. Patet consequentia: quia D. Augustinus passim hanc rationem insolubilitatis adferre solet.

Das requiritur ut matrimonium sit omnino insolubile.

Respondeo: Quãdo matrimonium dicitur esse omnino insolubile, eò quod sit Sacramentum, intelligendum est de matrimonio consummato, hoc enim, dum Sacramentum est, nullo casu solui potest, nisi per mortem naturalem; vt infra. Itaque vt omnimodò sit insolubile, duo requiruntur. Primum, Vt sit *Consummatum.* Secundum, Vt sit *Sacramentum.* Quòd si non sit consummatu, potest solui per statum perfectionis, & fortassis etiã alio modo. Si autem non sit Sacramentũ, potest solui causa Religionis, quamuis sit consummatum.

Dices Secundo: Coniux post contractum non habet ampliùs sui corporis potestatem: ergo non potest illud alio transferre contra coniugis voluntatem.

Respondeo: Per contractum traditur potestas corporis vtrò citroque, saluo iure diuinitus concessio, vel saltè dispensatione Apostolica, quo post initum coniugium, ante consummationem, potest vterque statum perfectionis eligere.

DVBIVM VII.

Quo iure matrimonium ratum soluitur per professionem?

Respondeo: Ommissis sententijs, probabilius videri non solui iure naturali, vel iure diuino positio, sed Apostolico seu Ecclesiastico. Ita Michaël Medina lib. 4. de *continentia sacrorum hominũ* c. 41. & 43. & alijs locis eiusdem Operis.

100
Solutur iure Ecclesiastico,

Probatur Primò: Quia si iure naturali, vel diuino id fieret, etiam solueretur hoc matrimonium professione Religionis nõ approbata: quod tamẽ falsum esse patet tum ex vsu Ecclesie, tum ex cõmuni Doctorum sententia, Maior probatur: quia Religio approbata, & non approbata nõ differunt iure diuino, vel naturali: ergo quod iure diuino vel naturali operatur Religio approbata, etiam operatur non approbata.

Probatur Secundo: Professio Religionis soluit matrimoniu ratum, quatenus est professio solemnis; vt omnes fatentur: atqui solemnitas professionis est ex constitutione Ecclesie; vt patet ex Bonifacio VIII. Capitulo vnico *De voto & voti redditione*, n. 6. & ex constitutione Gregorij XIII. quæ incipit, *Ascendete Domino*: ergo, quòd professio soluat matrimonium, est ex constitutione Ecclesie.

Olim etiã soluebat matrimonium per professionẽ Religionis non approbatã.

Probatur Tertio: Ius naturale & diuinum non possunt per Ecclesiam mutari: atqui Ius illud, quòd professio Religionis irritat matrimoniu, est mutatum per Ecclesiam: ergo nõ est Ius naturale vel diuinu, Minor probatur, quia Ecclesia constituit, vt sola professio Religionis approbata matrimonium irriter, cum tamẽ olim etiam professio Religionis non approbata irritarit. Nam approbatio illa primũ cepit esse necessaria circa annum Domini millesimum ducentiesimum decimum quintum, quando magnum Conciliũ Lateranense statuit, vt nulla Religio institueretur, nisi cum Sedis Apostolicæ approbatione; vt patet Capitulo *Neminia*, de Religiosis domibus: & tamen antea professio soluebat matrimonium; vt patet ex Capitulo *Verum*, de Conuersione coniugatorum, & ex exemplis allatis.

Aduertendum autem, hoc Ius esse valde antiquum, & videri ex Apostolica traditione descendere. Nam non inuenitur eius auctor. Nonnulla tamen in eo facta est variatio, vt dictum est.

DVBIVM VIII.

Vtrum matrimonium ratu possit in aliquo alio casu solui per Ecclesia dispensationem?

Respondeo: Posse, modo legitima causa subsit, quidquid dicat Sotus, & multi alij.

101
Posse, veltior sententia est.

Probatur Primò: Quia est communis sententia Canonistarum; vt docet Nauar. c. 22. n. 21. Idem tenet Caietanus Opus. 28. Siluester V. *Diuortium* q. 4. & plerique Doctores hac tempestate: quamuis ante annos LX. communior sententia Theologorum fuerit contraria.

Probatur Secundo: Quia Pontifices sæpè ob causas grauisimas in eo dispensarunt; vt referunt Antoninus 3. parte tit. 1. c. 21. §. 3. de Martino V. & Eugenio IV. & Nauarrus supra de Paulo III. & Pio IV. Non est autem credibile in re tanti momenti eos errasse: saltem nemo id nisi temerè dixerit.

Hhhh ij

Probatur

Probatur Tertio: Quia in alijs quibusdam casibus Iuris diuini Pontifices possunt dispensare, vt in iuramentis, & votis, etiam solemnibus, quæ tamen solemnia vota non minus videntur hominem obligare, quàm matrimonium non consummatum; cuius signum est, quod huiusmodi vota matrimonium soluant.

Probatur Quarto: Hæc potestas erat valde expediens Ecclesiæ ad consulendum salutem animarum, & occurrendum grauissimis scandalis, quæ nascerentur, si talia matrimonia nunquam solui possent.

DVBIUM IX.

Quantum temporis concessum est coniugibus post contractum, vt possint ingredi Religionem?

102
Semper ante consummationem licet ingredi Religionem.

Quidam dicunt solum duos menses concedi. Sed dicendum est, eos semper posse ingredi Religionem, quændiu matrimonium non est consummatum. Patet ex Cap. *Verum*, de Conuersione coniugatorum. & Cap. *Desponsatam* 27. q. 2. quibus locis nullum tempus determinatur. Nec obstat Capitulum *Ex publico*, de Conuersione coniugatorum: nam solum iubet Pontifex, vt Episcopus, ad quem causa delata erat, compellat coniugem volentem intrare Religionem, vt intra duos menses vel Religionem ingrediatur, vel debitum viro reddat; vnde illi duo menses numerandi sunt à tempore sententiæ Iudicis, non à tempore contractus. Hinc rectè colligunt Doctores, coniugem deliberantem de ingressu, habere ius negandi debitum per duos menses à contractu.

Quid si inuitam opprimat maritus?

Petes: Quid si maritus vi opprimat vxorẽ volentem ingredi Religionem, poteritne ingredi?

Respondeo: Valde probabile est non posse. Ratio est; quia matrimonium iam est consummatum. Docet Couar. 2. p. c. 7. §. 4. n. 15. Dices: Ergo priuatur suo iure sine sua culpa. Resp. Id mirum non esse, cum in similibus rebus id sæpe accidat; vt in iure ad Ordines, ad beneficia, & ad matrimonium.

Aduerte tamen, contrarium quoque probabile esse; scilicet vxorem posse Religionem capessere: quod tenent multi recentiores. Tunc tamen maritus debet viuere cælebs; quia, cum matrimonium fuerit consummatum, non soluitur vinculum. Ita Henriches lib. 1. de Matrimonio, c. 8. qui citat multos recentiores, & antiquos Canonistas.

DVBIUM X.

Vtrum matrimonium fidelium consummatum possit aliquo modo solui quoad vinculum, sic, vt vtrique liceat aliud inire?

103
Lutherus asserit.

Lutherus docuit posse solui ob quasuis causas, ob quas alter alteri displicet; vel non ita commo- dum præbet; vt ob hæresim, ob crebras rixas, ob diurnam absentiam, ob suasionem peccati, &c. Vnde ipsius sententiæ facilius possunt solui matrimonia, quàm alij contractus; vt notauit Ruardus art. 18. Calvinus, & alij volunt solui, saltem causa fornicationis. In quam sententiã propendit Caietanus in cap. 19. Matth. & Catarinus lib. 5. contra Caietanum, decepti Paraphrasi Erasmi, qui etiam huic sententiæ fauet.

Assertio fidei est negans.

Sed fide tenendum est, hoc vinculum nullo casu, præterquam morte, solui posse. Est definitum à Concilio Tridentino sess. 24. can. 6. & 7.

Probatur Primo: Ex Script. Marci 10. v. 11. Dominus scorsim explicans Apostolis, quæ dixerat

Phariseis, ait: *Quicumque dimiserit vxorem suam & aliam duxerit, adulterium committit super eam; & si vxor dimiserit virum suum, & alij nupsierit, mœchatur.* Et Lucæ 16. v. 18. *Omnis qui dimiserit vxorẽ suã, & alterã ducit, mœchatur; & qui dimissam à viro ducit, mœchatur.* His locis vniuersè pronuntiat Dominus, esse adulterum, qui priore dimissa aliã duxerit: ergo non soluitur vinculum prioris matrimonij per dimissionem. Vide D. August. lib. 1. de *Adulterinis coniugijs* cap. 9. vbi grauius reprehendit eos qui has Scripturas tam euidentes non intelligunt vniuersaliter.

Luca 16.

Neque exceptio illa, quæ est apud Matth. c. 5. & 19. (*nisi ob fornicationem*) pugnat cum his propositionibus Scripturæ tam vniuersalibus: nã solum respicit illam partem, qui dimiserit vxorẽ suam: voluit enim Matthæus explicare causam, ob quam liceret dimittere, nõ verò ob quam liceret aliam ducere. Capite 5. sic dicitur, *Omnis qui dimiserit vxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eã mœchari; & qui dimissam ducit, adulterat;* qui locus difficultatem non habet: qui enim vxorem suam dimittit extra causam fornicationis, facit eã mœchari; id est, est illi auctor vt adulterium committat cum alio viro, vnde eius adulterium ipsi imputatur. Si tamen ob causam fornicationis ipsam dimittat, iam non facit eã mœchari, sed mœchantem dimittit, vt inquit Augustinus loco citato, nec adulterium eius ipsi imputatur. Capite vero 19. sic dicitur: *Quicumque dimiserit vxorem suam (nisi ob fornicationem) & aliam duxerit, mœchatur; & qui dimissam duxerit, mœchatur:* vbi hæc exceptio dupliciter potest exponi: Primo, Vt legatur per parenthesisem, & sensus sit, *quicumque dimiserit vxorẽ suam (quod non licet nisi ob fornicationem) & aliam duxerit, mœchatur.* Vbi aduerte, idẽ exceptionem positam esse, non post illa verba & aliam duxerit, sed ante; vt intelligeremus, ne in hoc quidem casu licere aliam ducere, quando licitè dimissa est; nam vir etiam tunc mœchatur, si aliã duxerit. Vide Hieronymum in hunc locum. Ita forè exponunt recentiores. Secundo, Vt illa exceptio non intelligatur exceptiuè, sed negatiuè; hoc sensu: *Quicumque dimiserit vxorem suam extra causam fornicationis, de qua modo non ago, mœchatur.* Ita D. August. lib. 1. de *Adulterinis coniugijs* c. 9. Idẽ autè tunc Dominus nolebat causam fornicationis comprehendere, quod Pharisei potuissent apud plebem eius orationem tam generalem calumniari. Vide plura apud Maldonatum in c. 5. & 19. Matthæi.

Idem probatur 1. ad Cor. 7. v. 10. *Ijs qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, vxorẽ à viro non discedere: quod si discesserit, manere inuuptã, aut viro suo reconciliari.* Loquitur Apostolus de muliere, quæ ob iustam causam discessit: nam dat ei optionem vt redeat, vel vt non redeat; quod nullo modo posset, nisi ob iustã causam diuortij fuisset. Iubet tamen eã manere inuuptã, si nolit reconciliari: vnde euidenter est, vinculum nõ esse solutum. Idem eodem capite. v. 39. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuit.* Et ad Roman. 7. v. 3. *Viuenti viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Hæc verba, inquit Augustinus lib. 2. de *Adulterinis coniugijs* c. 4. *toties repetita, vera sunt, viua sunt, sana sunt, plana sunt.*

Probatur Secundo: Ex Concilijs. Vide Canonem 48. Apostolorum, vbi iubetur excommunicari qui dimissa vxore aliam duxerit: & Canonem 9. Conc. Elibertini. Vide etiam Concil. Mileuitanum c. 17. *Placuit, vt secundum Evangelicam & Apostolicam*

1. Corin. 7.

Concilia.

postolicam disciplinam, neque dimissus ab vxore, neque dimissa a marito alteri coniungantur, sed ita manent aut sibi inter reconcilientur. Idem definitur in Concilio Foroiulienf. c. 10. & ab Innocentio I. epist. 3. c. 8. Ab Innocentio III. Cap. Gaudemus, de Diuortijs Denique à Concilio Florentino & Tridentino. Vt valde mirum sit Catarinum & Caietanum hac de re dubitare potuisse.

105
Pares.

Probatur Tertio: Ex Patribus. Iustinus Martyr Apologia pro Christianis ad Antoninum Imperatorem, ponit inter dogmata Christianæ religionis, Adulterium esse si quis dimissam ab alio duxerit. Origenes Tract. 7. in Matthæum, dicit esse contra Scripturam, Dimissam alterius ducere. Ambrosius in cap. 16. Luca: in illa verba, Qui dimittit vxorem, multa scribit in hanc sententiam. Similiter Hieronymus de obitu Fabiolæ. Item epistola ad Amandum, & in cap. 19. Matthæi. D. Augustinus libris duobus ad Polentium de Adulterinis coniugijs, qui erat in eo errore, ex professo id demoustrat, & in lib. de Bono coniugali. Deinde Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus & Oecumenius. Anselmus quoque & alij in cap. 5. vel 19. Matthæi, & in cap. 7. prioris ad Corinthios. Quibus adde Magistrum cum Doctoribus dist. 35.

106
Triplex ratio.

Probatur Quarto: Ratione. Prima ratio est: Si ob fornicationem posset solui vinculum matrimonij consummati, melior esset conditio mulieris fornicariæ, & ob suam fornicationem dimissæ, quam mulieris honestæ dimissæ sine sua culpa, quod est contra omnem æquitatem, & sapientissimam Christianæ legis dispositionem. Secunda ratio: Si vinculum sic posset solui, aperiretur aditus infinitis repudijs, nam, coniuges sæpè fornicarentur vt matrimonium posset solui, & sic magnum commodum ex fornicatione reportarent: quod ne fieret, lex vetus non volebat fieri repudium ob fornicationem vxoris, sed fornicariam iubebat lapidari: multò ergo minus id permitti debuit in lege noua. Sæpè etiam alter alteri calumniam fornicationis struere, quando vellet separari. Has & similes occasiones oportuit per legem nouâ vitari. Tertia ratio: Dominus Matthæi 19. coniugium ad primæuam institutionem reuocauit, cui repugnat solutio vinculi. Vnde prorsus repugnat cum intentione Domini, dicere illam excepisse fornicationem quasi propter illam vinculum possit solui.

107
1. Obiectio ex Canone Concubusii.

Dices Primò: Canone Concubusii 32. quæst. 7. dicitur, eum, qui cum vxoris forore dormierit, neutram habere posse; ipsius tamen vxorem posse nubere, cui voluerit.

Respondeo: Iuxta Glossam, loquitur Pontifex de coniugio, quod parti innocenti post mortem coniugis conceditur; quod tamen non conceditur ei, qui peccauit; quamuis vxori sit superstes. Eodem modo intelligendus est Canon qui incipit, *Quadam*, eadem quæstione.

2. Obiectio ex Ambrosio.

Dices Secundò: Ambrosius in cap. 7. prioris ad Corinth. ait Apostolum non dicere de viro, si dimiserit vxorem, maneat celex, vel reconcilietur vxori, sicut de vxore dimissa dixerat: *Quia*, inquit, viro licet aliam vxorem ducere, vxori non licet nubere alteri viro.

Respondeo cum Magistro dist. 35. ex Gratiano 32. q. 7. illa verba fuisse ab aliquo falsario addita, vel certè parum interesse quid iste auctor senserit, cum confiter non esse Ambrosij opus, de cuius sen-

tentia satis constat tum ex Commentario in c. 16. Luca: vbi docet Virum machari, si dimissa vxore aliam duxerit: tum ex lib. 1. de Abraham cap. 4. vbi docet Patri iure coniugibus concedi diuortium; quod est aperte contra hanc sententiam.

DVBIVM XI.

Virum possit aliquando fieri diuortium quoad torum, & cohabitationem, inter coniuges?

Respondeo & Dico Primò: Aliquando posse fieri diuortium quo ad torum & cohabitationem, idque vel ad tempus, vel in perpetuum, ob varias causas. Definitur in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 8.

Dico Secundò: Hoc diuortium fieri posse dupliciter. Primò: Vtriusque consensu: vt si uterque ingrediatur Religionem, vel cesset si vxore Religionem ingrediente, vir ordinetur. Secundò: Sine consensu alterius: sic coniux innocens potest dimittere alterum ob eius crimen.

Dico Tertio: Hoc crimen, ob quod diuortium fieri potest, est multiplex. Primum est, Fornicatio seu adulterium coniugis, Matthæi 5. & 19. Vbi

Aduerte Primò: Sub fornicatione omnem illicitum coitum contineri; vt patet Canone *Metrices*, 324. q. 4. & Can. *Non solum*, q. 7. eadem causa. Vnde ob Sodomiam fieri potest diuortium, vt communiter Doctores docent dist. 36. & Siluester V. *Diuortium*, q. 7. idque non solum si coniux cum alio tale crimen commiserit, sed etiam si ipsam coniugem, tali modo, renitentem cognouerit. Vide Couar. 2. p. cap. 7. §. 5.

Aduerte Secundò: Caietanum in c. 19. Matthæi putare, solum permitti, vt vir vxorem fornicantem, non autem vt vxor virum fornicantem dimittat. Sed contraria sententia est omnino certa, & communis: patet ex Apost. 1. ad Cor. 7. v. 11. qui, sicut ait, *Vir vxorem non dimittat*, scilicet nisi ob iustam causam; sic etiam dicit, *Vxor a viro non discedat*, hoc est, virum non dimittat: non enim vxor solet virum expellere domo, sed ab eo recedere. Itè sicut dixit, *Vxor non habet potestatem sui corporis*, sed vir; ita etiam dicit, *Vir non habet potestatem sui corporis*, sed vxor: ergo in causa diuortij par est vtriusque potestas. Idem patet ex Can. 17. Conc. Mileuitani. Et ex D. August. lib. 1. de Adulterinis coniugijs c. 8. Et Innocentio III. Cap. *Gaudemus*, de Diuortijs.

Secundum crimen ob quod dimitti potest, est hæresis, vel Apostasia, iuxta illud Apostoli ad Titum 3. v. 10. *Hæreticum hominē post vnam & secundam correptionem deuita*. Non potest tamen ob hæresim coniugis fieri diuortium perpetuum, nisi vel iudicio Ecclesiæ separentur, vel certè coniux sit hæreseos condemnatus, quæ condemnatio implicite pœnâ diuortij continet. Colligitur ex Cap. *De illa*, de Diuortijs, & Cap. *Mulier*, de Conuersione coniugatorum. Nec obstat Cap. *Quanto*, de Diuortijs, in fine, vbi insinuat coniugē ab hæresi conuersum debere ab altero recipi: quia intelligi potest de eo, qui non fuit condemnatus hæreseos.

Tertium est: Si coniux conetur alterum pertinaciter in aliquod peccatū pertrahere; iuxta illud, *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum & proijce ab te*, in quem locum vide Hieronymum.

Quartum est: Si alter alteri graue malum corporis machinetur: vt si vxor sit venefica, vel contraria: si maritus in vxorem seuitiam exercent.

H h h iij Quintus.

108

109

In diuortio par est vtriusque coniugis potestas.

109

Quintò: Recensentur multa alia crimina in lege Consensu Codice de Repudijs; ob qua intercedente iudicio Ecclesiastico potest fieri diuortium.

Dices: Quomodo ergo Dominus excepit solam Fornicationem, ob qua licet vxores dimittere?

Differentia inter fornicatione, & alia crimina, quoad diuortium.

Respondeo: Quia Fornicatio opponitur fidei coniugali; vnde ipsa est propria causa diuortij. Deinde fornicatio talis est, vt si vel semel sit commissa, etsi mox pœniteat, tamen coniux perpetuò dimitti possit; quod in alijs non licet. Vnde etiam in hoc casu coniux innocens potest ingredi Religionem, sicut fecit Paulus simplex; vel initiari sacris, vel manere in cœlibatu seculari.

DVBIVM XII.

Virum coniux innocens teneatur dimittere coniugem fornicantem?

110 Non tenetur absolute.

Tenetur aliquando per accidens.

Respondeo: Absolute non teneri coniugem innocentem dimittere coniugem fornicantem. Nam Dominus id non iubet, sed solum permittit. Ratio est, quia nemo tenetur se priuare re sua, vel suo iure, sine sua culpa.

Fieri tamen potest vt per accidens teneatur innocens à se dimittere nocentem: Primò, Ratione scandali: nam nisi dimiserit, videbitur consentire eius flagitijs. Et iuxta hunc casum explicandi sunt Canones, Vnum teneri relinquere coniugem adulteram. Secundo, Quando non est spes aliàs coniugem corrigendi, nisi per diuortium; tenetur enim eius correctionem optimo modo procurare. Si tamen maritus possit occurrere scandalo, non tenetur illam dimittere, maxime si illi esset magno incommodo illà carere, vel ratione rei domesticæ, vel ratione incontinentiæ suæ.

DVBIVM XIII.

Virum facto diuortio, possit innocens sibi reconciliare dimissum?

111 Affirmatur.

Innocens non tenetur ad reconciliationem.

Respondeo: Posse, maxime si dimissus se emendauerit: vt patet 1. Corinth. 7. vbi Apostolus mulierem, quæ ob iustam causam separata est à viro, iubet manere inuuptam, vel viro suo reconciliari permittit ergo reconciliationem. Ratio est: quia diuortium factum est ad instantiam partis innocentis, vt nimirum eius iuri satisfaceret: quisque autem potest cedere iuri suo. Deinde, sententia Ecclesiæ non compellebat innocentem dimittere vxorem, sed permittebat & adiuuabat.

Adde tamen: Partem innocentem non teneri ad reconciliationem, vt colligitur ex Apostolo, qui loquitur sub diuisione, id liberum relinquens. Ratio est, quia sententia Ecclesiæ concessit diuortium perpetuum: vnde, facto diuortio, potest innocens ingredi Religionem, vel initiari sacris Ordinibus, vel manere in cœlibatu seculari. Coniux tamen qui dimissus est tenetur reconciliari si innocens velit: quia diuortium factum est in fauorem innocentis. Vnde non potest fieri Sacerdos, nec ingredi Religionem sine facultate vxoris innocentis, vel saltè nisi innocens significauerit se nunquam illi reconciliatum iri.

Potesit innocens admittit non emendat.

Petes: Quid si coniux dimissus non est emendatus, sed adhuc fornicetur, poteritne reconciliari?

Respondeo: Absolute posse, si absit scandalum. Sicut enim innocens non tenebatur illum dimittere,

ita dimissum non tenetur perpetuò excludere, sed potest rursus recipere, etiam si sit incorrigibilis; vt docet. Abulensis in cap. 19. Matthæi quæst. 71.

DVBIVM XIV.

Virum facto diuortio, si innocens fornicetur, teneatur coniugem dimissum sibi reconciliare?

Respondeo: Absolute non teneri in foro conscientiæ, antequam à iudice compellatur: nam sententia perpetui diuortij iuridicè data est, vnde iuridicè est irritanda. Ex quadam tamen æquitate videtur teneri cum dimisso reconciliari, quia iam per suum crimen ius diuortij amisit, & coniux dimissus acquisiuit ius coniugem repetendi. Vnde, si id postulet à iudice, post sufficientem probationem, alter est compellendus redire ad coniugem dimissum.

112 Absolute non tenetur.

DVBIVM XV.

Quibus casibus fiat illicitum diuortium in causa fornicationis?

Respondeo: Diuortium in causa fornicationis fieri illicitum in sex casibus. Primus est: Quando vxor putans maritum esse mortuum, alteri iuncta est; vt habetur Canone Bellicæ, 34. q. 2. Ratio est: quia tunc vxor non nisi materialiter fornicatur: quæ fornicatio non tam grauiter puniri debet.

113 Si putet maritum esse mortuum.

Secundus est: Quando vi est oppressa ab aliquo; vt habetur Canone Itane, 32. quæst. 5. Tunc enim non verè fornicatur; nam non peccat. Si tamen fuerit solum metu etiam graui compulsa, non excusatur: quia est verum adulterium. Patet ex Canone Omnes causationes, 32. qu. 7.

114 Si vi oppressa.

Tertius est: Quando per fraudem decepta est ab aliquo, putans eum esse suum maritum. Patet, quia non est fornicatio nisi materialiter: Can. Si virgo, 34. qu. 3.

115 Si per fraudem decepta.

Quartus est: Quando vterque coniux est fornicatus. Nam paria delicta inuicem compensatione solvuntur. Patet ex Capisignificasti, de Diuortijs.

116 Si vterque fornicatus.

Quintus est: Quando alter consensit in adulterium alterius: vt patet Capitulo Discretionem, de eo qui cognouit consanguineam vxoris. Ad hoc tamen non sufficit vt vir vxorem domo expulerit, & eam alere noluerit, nisi id eo sine fecerit, vt adulterium committeret: vt patet Capitulo Significasti, & Cap. Ex litteris, de Diuortijs.

117 Si alter in adulterium consensit.

Sextus est: Quando innocens reconciliauit sibi alterum: quod fit, vel expresse condonando, vel petendo reddendoque sponte debitum, postquam sciuit alterius flagitium: vt patet Canone Si quis, & Canone Quod autem, 32. q. 5. Si enim nesciat, vel coactè reddat debitum, non amittit ius diuortij.

118 Si innocens sibi alterum reconciliauit.

DVBIVM XVI.

Quando studio maioris perfectionis fit diuortium, quidnam secundum Iura obseruari debent?

Respondeo, & Dico Primò: Quando vxor ingreditur Religionem, necesse est virum si militer ingredi, vel suscipere sacros Ordines; vel certe

119 Si vxor Religionem ingrediat.

certè esse in ea ætate, vt non sit periculum incon-
 tinentiæ, id est, circiter sexaginta annorum : vt
 patet ex Cap. *Cum his.* & Cap. *Ad Apostolicam.* De
 conuersione coniugatorum. Similiter si vir ingre-
 diatur Religionem, vel sacros Ordines suscipiat,
 necesse est etiam vxorem ingredi Religionem; vel
 vt sit proeclatæ ætatis. Hoc autem diuortium fieri
 non potest sine auctoritate Episcopi.

Si sine cõ-
 sensu con-
 iugis pro-
 ficatur.

Dico Secundò : Si alter coniux sine alterius
 consensu profiteatur, professio est irritada, & red-
 dendus est coniugi. Non potest autem talis liberè
 petere debitum: tenetur tamen reddere vxore pe-
 tète. Mortua autè vxore tenetur seruare castitatè,
 non tamen tenetur ingredi Religionem; quia res-
 pectu Religionis votum fuit irritatum, nõ autem
 respectu castitatis, nisi quatenus vxori præiudica-
 bat, videlicet quo ad redditionem debiti, non au-
 tem quo ad petitionem.

Si vxor
 manet in
 sæculo.

Dico Tertiò : Si vir ingrediatur Religionem
 consentiente vxore, sed manente in sæculo, si qui-
 dem ipsa consentit, quia ignorabat Iura, putans
 se posse manere solutam in sæculo, professio viri
 est irritanda: vnde restituendus est coniugi, nisi
 coniux ante moriatur. Quòd si ipsa sciuit Ius, co-
 genda est etiam ingredi Religionem, nisi prote-
 stata fuerit cù consentiret, se nolle fieri religiosam.

Si aliter
 consensum
 reuocet.

Dico Quartò : Si coniux coniugi facultatem
 dedit Religionis ingrediendæ, & eam reuocet an-
 te professionem, peccat quidem si sine iusta causa
 id faciat, alter tamen non potest profiteri. Vide
 Dominicum Soto dist. 27. qu. 1. art. 4. & Nauar-
 rum cap. 12. nu. 60.

CAPVT VI.

De fide & prole.

DVBIVM I.

*Vtrum Coniuges teneantur sibi mutuo
 debitum reddere?*

Respondeo: Tenentur coniuges sibi mutuo
 debitum reddere, & quidem pari iure, idque
 sub peccato mortifero. Est certa: Apostolus 1. ad
 Corinth. 7. v. 3. *Vir, inquit, vxori debitum reddat:
 similiter & vxor viro.* Vbi nota verbum *debitum*,
 quod obligationem iustitiæ insinuat. Confirmat-
 tur: Quia ita debetur, sicut domino debetur vsus
 rei suæ. Quare cùm sit in re graui, erit peccatum
 mortiferum contra iustitiam, si negetur.

Dico, *Pari iure*, quia etsi in administranda fa-
 milia non sit par ius vtriusque, sed vir sit caput
 mulieris; in liberorum tamen procreatione est æ-
 quale: quia hæc vxor nõ est inferior, sed sociæ; vn-
 de ex costa procreata est, non ex capite, vel pedi-
 bus. Confirmatur ex Apostolo, qui eodem modo
 loquitur de vxore atque de viro.

Hinc sequitur semper peccare coniugè negan-
 tem, quoties alter perit tanquam debitum, nisi
 iusta negandi causa suppetat.

DVBIVM II.

Quanam sint causa iusta negandi debitum?

Respondeo: Prima iusta causa negandi dubi-
 tum, est periculum grauis morbi. Nam iu-
 re naturæ quilibet sibi magis, quàm alteri consu-

lere potest. Hinc Leproso, vel simili lue infecto
 non tenetur Coniux sanus cum periculo contagij
 debitum reddere; nempe si vel eius vitium in cõ-
 tractu ignorauit, vel si post contractum superue-
 nit. Aduerte tamen, si non sit probabile contagij
 periculum (quod iudicio Medicorum cognoscitur)
 teneri coniugem reddere debitum. Sic intel-
 lige Capitulum *Quoniam*, de coniugio Leproso-
 rum. Vide Caietanum verbo *Matrimonij peccata*.

Secunda Causa est, periculù abortus: nam vin-
 culum Matrimonij non adstringit contra matri-
 monij finem.

Tertia Causa est, Sanctitas loci. Aduerte ta-
 men, si coniuges diu in loco sacro versari cogan-
 tur, vt interdù fit tempore belli, non esse peccatù
 ibidem vti matrimonio, nempe si humana fragi-
 litas vrgeat, & alio loco commodo careant. Ita
 Richardus dist. 32. art. 3. q. 1. Siluester verbo *Cõ-
 secretio* 2. §. 6. Alphonsus Castro lib. 1. de lege
 pænali cap. 7. documento 2. Sotus dist. 32. art. 3.
 Couar. 2. parte cap. 7. §. 2. nu. 3. Ratio est; quia
 tunc non polluitur Ecclesia, cùm non censeatur
 loco sacro fieri irreuentia, sicut neque dum san-
 guis licitè effunditur in necessaria sui defensione.

Solemnitas festi non sufficit ad negandum de-
 bitum, vt colligitur prioris ad Corinth. 7. v. 5.
*Nolite fraudare inuicem, nisi ex consensu, vt vacetis ora-
 tioni:* potest tamen precibus declinare. Petere au-
 tem tunc ordinariè est veniale.

Quarta Causa, Fornicatio coniugis, ob quam
 in perpetuum negari potest: vt supra dictum est.

Quinta Causa, Menstrua coniugis. Nota: esse
 duplex genus menstruorum. Quoddam enim est
 perpetuum, sicut fluxus sanguinis Hæmorrhoidæ,
 quam Dominus tactu simbriæ curauit Matthæi
 9. v. 20. & hoc non impedit quòd minùs coniuges
 possint petere & reddere debitum, vt communi-
 ter Doctores docent. Ratio est: Quia non debent
 perpetuò priuari suo iure ob aliquod incommo-
 dum, quod fortè proli eueniret: quamuis proba-
 bilius sit nullum incommodù secuturum, eò quòd
 proles ex tali non videatur suscipienda. Eadem est
 ratio si vir patiatur fluxum seminis.

Aliud autem est Ordinarium, quod suis perio-
 dis recurrit, & feminis sanis solet singulis mensi-
 bus euenire. Si vxor tunc debitum petat, omniù
 sententia peccat, non tamen mortaliter, vt docet
 valdè benè D. Antoninus 3. p. Summæ tit. 1. c. 20.
 §. 5. & Paludanus dist. 32. q. 1. Dominicus Soto
 eadem dist. ar. 2. & Caietanus in Summa, verbo
Matrimonij peccata. Et ratio est: Quia non est tan-
 tum periculum proli, vt experientia docet, vt de-
 beat censerì peccatum mortale. Et confirmatur:
 Quia leprosi vel infecti morbo gallico si copulen-
 tur, multo maius periculum est infectionis proli;
 & tamen illi coniuges non peccant mortaliter:
Satis enim est prolem sic esse, quàm non esse. Vxor
 tamen, si non possit maritum precibus auertere,
 non peccat reddendo: imò tenetur reddere, vt
 ijde Auctores docent. Ob eandem causam solùm
 peccat venialiter maritus, si debitum petat, sciens
 vxorem mensuris affectam.

Dices: Leuitici 20. iubetur interfici mulier
 menstruata, & qui ad eam accesserit: ergo vterque
 peccat mortaliter; videlicet, tam reddens debitù,
 quàm petens. Et confirmatur: quia Leuit. 18.
 accedere ad mulierem menstrua patientem, poni-
 tur inter crimina ob quæ gentes illæ Chananæ

H h h h iij interne-

2. Periculù
 abortus.

3. Sancti-
 tas loci.

Quando
 locus sacer
 nõ pollua-
 tur per ef-
 fusionem
 seminis
 vel sangui-
 nis.

117
 Menstrua.

Fluxus
 perpetuus
 sanguinis
 in vxore.

Fluxus se-
 minis in
 viro.

Menstrua:
 ra petens
 debitum,
 peccat ven-
 ialiter.

Non peccat
 reddendo.

Maritus
 peccat ven-
 ialiter
 petendo.

115
 Affirma-
 tur.

Negans
 debitum
 peccat.

116
 2. Periculù
 grauis
 morbi.